

XOTIN-QIZLARNING HUQUQLARI VA ERKINLIKLARINI HAMDA QONUNIY MANFAATLARINING HIMOYA QILINISHI

Saidjonova Saboxon

Farg‘ona Davlat Universiteti Tarix fakulteti

Sotsiologiya yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada yurtimizning xotin-qizlarga bo‘lgan e‘tibor ularning haq-huquqlarini himoya qilish hamda so‘ngi yillarda mamlakatimizda xotin-qizlarning haq-huquqlarini himoya qilish hamda so‘nggi yillarda mamlakatimizda xotin-qizlarning huquqlarini ta‘minlash borasida olib borilayotgan islohatlar bayoni keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Zo‘ravonliklar, tazyiq seminar, trening, gender, magistratura, grant.

Mustaqil va farovon yurtimizda xotin-qizlarning huquqini qonuniy manfaatlarini himoya qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, xotin-qizlar o‘z haq-huquqlarini bilsa, hayoti davomida zo‘ravonlikka uchrashi, tazyiq ostida yashashi, kamsitilish kabi holatlarga uchramaydi. Kelajak o‘z farzandlariga va oilasiga ham haq-huquqlarini o‘rgatadi. Mamlakatimizda bu xotin-qizlarning bilimlarini oshirish maqsadida ko‘plab tadbirlar, smenar-treninglar o‘tkazib kelinmoqda. Xususan, Konstitutsiyamizning 46-moddasida xotin-qizlar va erkaklar teng huquqli ekanliklari keltirib o‘tilgan. Yurtimizda Oliy Majlis Senatida xotin-qizlar hamda gender tenglik masalalari qo‘mitasi tashkil etilgan.

Ayniqsa, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning “Xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash ularning jamiyat hayotidagi faol ishtirokini ta‘minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlar to‘g‘risidagi: 5020-sonli qarori xotin-qizlarning yanada erkinligini va o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirdi. oliy ta‘lim asosida o‘qishga

qabul qilish, magistraturaga qabul qilingan ayollarning barchasi grant asosida o‘qishi esa xotin-qizlarga bo‘lgan e’tiborning yaqqol ifodasidir.

Biz mana shunday keng imkoniyatlardan foydalangan holda vatanimiz ravnaqi uchun qo‘ldan kelgancha o‘z hissamizni qo‘shishimiz, o‘zimiz oila a‘zolarimiz va farzandlarimizning ham bilimli bo‘lishlariga yurtimiz rivoji uchun o‘z xissalarimizni qo‘shishga harakat qilamiz. Istiqlol yillarida Konstitutsiyamiz hamda O‘zbekiston Respublikasining Mehnat Kodeksi, Oila Kodeksi, Fuqarolik Kodeksi, Xotin-qizlarga qo‘shimcha imtiyozlar to‘g‘risidagi, “Mehnat muhofazasi” kabi boshqa normative huquqiy hujjatlarda asosiy maqsad yurtimiz ayollarining huquq va manfaatlarini himoya qilishga, opa-singillarimizning faolligini oshirishga, ularga ma’naviy-ruhiy madad berishga, qolaversa, ularni turli tahdid va qotib qolgan eskicha qarashlardan himoya qilishga qaratildi. Shuni alohida ta’kidlash kerakki, xotin-qizlarimizning huquq va manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan barcha qonun hujjatlari xalqaro huquqiy me’yorlarga asoslanadi. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy Osiyoda birinchilardan bo‘lib ayollar huquqini xalqaro me’yor va huquqiy standartlarga muvofiqligini ta’minlash maqsadida “Ayollar huquqlari kamsitilishining barcha shakllariga barham berish to‘g‘risidagi”, “Ayollarning siyosiy huquqlari haqidagi, onalikni muhofaza qilish haqidagi xalqaro konvensiyalarga” qo‘shildi. Jamiyatda ayollarning salohiyatini yuzaga chiqarish, ularning barkamol avlodni tarbiyalashdagi rolini kuchaytirish va amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohatlarimizda yanada faol ishtirokini ta’minlash davlatimiz siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. “O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga saylov to‘g‘risida”gi qonunga asosan deputatlikka siyosiy partiyalardan ayollar nomzodini ko‘rsatish bo‘yicha 30 foizlikka kvota joriy etilgani yurtimiz xotin-qizlarning davlat qurilishidagi ishtirokini oshirish maqsadida siyosiy partiyalar qoshida “Ayollar qanoti” tashkil etildi. Mustaqillik yillarida himoya qilingan 1800 ga yaqin doktorlik dissertatsiyasining salkam 500 tasi, 8500 ga yaqin nomzodlik dissertatsiyasi deyarli 3100 tasi ayollar tomonidan bajarilgani fikrimizning tasdig‘idir. Ayollar salomatligi va ayol baxtining to‘kisligi, avvalo oila mustahkamligini, taraqqiyotning asosiy omilidir. Shu bois ona

va bola salomatligini ta'minlash, oilada sog'lom muhitni yaratish davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlari darajasiga ko'tarildi. Umuman, hech bir davlatda oila taqdiri, xotin-qizlar kelajagi hamda ularning jismoniy va ma'naviy jihatdan barkamolligini ta'minlash masalasiga O'zbekistondagidek e'tibor qaratilmagan, desam mubolag'a bo'lmaydi. Onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish, jumladan, poytaxtimiz va viloyatlarimizda zamonaviy tibbiy uskunalar bilan jihozlangan diagnostika, skrining va perinatal markazlari, yangi tug'ruq majmualari barpo etildi. Haqiqatda biror davlat bizning yurtimizda bo'lgani singari xotin-qizlarga e'tibor ko'rsatilmagan, e'zozlanmagan, mamalakat tayanchi sifatida e'tirof etilmagan. Mana shu ko'rsatilgan e'tibor yufayli ayollarimizning o'rtacha umr ko'rish yoshi 67 dan 73 yoshga qadar uzayganligini alohida qayd etish lozim. Bugungi kunda yurtimizda oilani mustahkamlash, yosh oilalar haqida g'amxo'rlikni kuchaytirish, ularning huquqiy va ijtimoiy himoyasini ta'minlash, sog'lom va mustahkam oila barpo etish, xotin-qizlarni davlat va jamiyatni boshqarishda faol ishtiroki uchun keng imkoniyatlar yaratilgan bo'lib, biz xotin-qizlar berilgan ana shunday shart-sharoitlardan unumli foydalanishimiz, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohat va yangilanishlar jarayonining faol ishtirokchisiga aylanishimiz, bizga bildirilayotgan ishonchni oqlashimiz, o'z mehr va sadoqatimizni oila, jamiyat, Vatan ravnaqi va barqarorligi, tinchligi va osoyishtaligi yo'lida namoyon etishimiz lozim. Zero, muhtaram Yutboshimizning samimiyat bilan aytilgan; "Oqila, go'zal ayollar o'zlarining g'amxo'rligi, mehribonligi, qalbi daryoligi bilan oiladagi qolaversa, butun jamiyatdagi muvozanatni, poklik, halollik, samimiyat va adolat muhitini saqlab turadilar", degan ishonchlarini oqlash biz ayollarning vazifamiz va burchimizdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

- 1.Malika Qodirxonova O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlis Senatining Xotin-qizlar va gender tenglik masalalari qo‘mitasi raisi nutqidan.
- 2.Inson huquqlari bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi Milliy Markazi’ rasmiy veb-sayti
- 3.Bahodir Xidirova ‘Ijtimoi hayot’ Toshkent-2010
- 4.Oliy Majlis Senati raisi Tanzilla Norboyevaning ‘Tadbirkor ayol’nomli tadbir nutqidan

